

Kohtuasi C-514/21

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

20. august 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Court of Appeal (Iirimaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

30. juuli 2021

Apellant:

LU

Vastustaja:

Minister for Justice & Equality

[...]

[Menetluse etapid, mille tulemusena tegi Court of Appeal (apellatsioonikohus) määruse eelotsuse küsimuste esitamiseks Euroopa Kohtule]

[...] [Poolte õigusnõustajate nimed]

COURT OF APPEAL

[...] [Kohtuasja number liikmesriigis ja kohtukoosseis]

**2003. AASTA EUROOPA VAHISTAMISMÄÄRUSE SEADUSE
KÜSIMUSES**

(MUUDETUD REDAKTSIOONIS)

KOHTUASJAS, MILLE POOLED ON:

MINISTER FOR JUSTICE AND EQUALITY

[...] vastustaja

JA

LU

[...] apellant

EELOTSUSETAOTLUS

ESITATUD EUROOPA LIIDU TOIMIMISE LEPINGU

ARTIKLI 267 ALUSEL

Eelotsusetaotluse esitanud kohus

- 1 Eelotsusetaotluse on esitanud Court of Appeal (apellatsioonikohus) [...] [...]

Pooled ja nende esindajad

- 2 Menetluse pooled on järgmised:
Minister for Justice and Equality (edaspidi „minister“), [...] **LU** (edaspidi „apellant“) [...] [Poolte õigusnõustajate nimed]

Põhikohtuasja ese

- 3 Ungari taotleb apellandi üleandmist 27. juulil 2017 tehtud Euroopa vahistamismääruse (EVM) alusel. EVM-iga taotletakse apellandi üleandmist selleks, et pöörata täitmisele üheaastasest vangistusest kandmata jäänud 11-kuuline osa; vangistus mõisteti talle tema süüdimõistmisel neljas süüteo, mis tulenesid tema endise abikaasa, lapse ja ämma vastu toime pandud koduvägivallajuhtumitest, sealhulgas endise abikaasa ründamisest ning temalt ja nende lapselt ebaseaduslikust vabadusevõtmisest. Need süüteod pandi toime 2005. aasta augustis ning selles määruses viidatakse neile kui „2005. aasta süütegudele“.
- 4 EVM-i punktis b on asjaomaste täidetavate kohtuotsustena nimetatud Encsi munitsipaalkohtu (esimese astme kohus) 10. oktoobri 2006. aasta otsus ja Borsod-Abaúj Zempléni kohtu (teise astme kohus) 19. aprilli 2007. aasta otsus.
- 5 EVM oli mitmes aspektis ebaselge ja High Court (kõrge kohus) pidas vajalikuks esitada [...] lisateabe saamiseks mitu järjestikust päringut. Neile päringutele vastuseks saadud teabest ja EVM-ist selgub järgmine sündmuste käik:
- Pärast 23. mail 2006 ja 10. oktoobril 2006 peetud istungeid mõistis Encsi munitsipaalkohus apellandi 10. oktoobril 2006. aastal 2005. aasta süütegudes süüdi. Apellant viibis sellel istungil.

- 19. aprillil 2007 mõistis Borsod-Abaúj Zempléni maakohus teises kohtuastmes apellandi 2005. aasta süütegudes süüdi. Apellant kutsuti sellele istungile nõuetekohaselt kohale. Ehkki ta ei ilmunud kohale isiklikult, esindas teda tema valitud kaitsja.
- Nende süüdimõistmistele tulemusena mõisteti apellandile ühe aasta pikkune vangistus. Siiski jäeti see karistus kaheaastase katseajaga tingimisi täitmisele pööramata.
- Apellant oli olnud 2006. aasta aprillis/mais kuu aega vahi all, mistõttu jäi karistusest kanda maksimaalselt 11 kuud (mille täitmine eeltoodust tulenevalt peatati).
- 2010. aasta detsembris mõistis Encsi munitsipaalkohus apellandi esimeses astmes süüdi elatise maksmata jätmises (edaspidi „elatisega seotud süütegu“). 15. novembril ja 13. detsembril 2010 peetud istungitel oli apellant kohal, kuid teda ei olnud kohal 16. detsembril 2010, mil kohus tegi otsuse. Encsi munitsipaalkohus määras apellandile trahvi. Apellandile 2005. aasta süütegude eest mõistetud karistusega seoses ta määrust ei teinud. Elatisega seotud süütegu oli toime pandud 2008. aastal (2005. aasta süütegude eest mõistetud tingimisi karistusele kohaldatava katseaja jooksul).
- Encsi munitsipaalkohtu otsus kaevati edasi, ehkki pole selge, kes seda tegi. 2012. aasta juunis muutis Miskolci apellatsioonikohus karistust ja mõistis – trahvi asemel – apellandile viie kuu pikkuse vangistuse, keelas tal ühe aasta jooksul töötada avalikus teenistuses ja tegi määruse 2005. aasta süütegude eest mõistetud karistuse täitmisele pööramiseks (edaspidi „täitmismäärus“). Apellant kutsuti Miskolci apellatsioonikohtu istungile, kuid kutset ei võetud vastu. Ungari õiguse kohaselt loeti see nõuetekohaseks kättetoimetamiseks. Apellant ei olnud istungil kohal, kuid kohus määras kaitsja, kes osales kohtulikus arutelus ning seejärel esitas taotluse asja uueks läbivaatamiseks ja apellandi nimel armuandmispalve.
- High Courtile (kõrge kohus) kättesaadavast teabest ei selgu Miskolci apellatsioonikohtu tehtud täitmismääruse täpne õiguslik alus ja eeskätt see, kas määruse tegemine oli kohustuslik või kohtu kaalutluspädevuses.
- 2012. aasta septembris tegi Ungari Euroopa vahistamismääruse, millega taotles apellandi üleandmist, et ta kannaks ära karistused, mis talle mõisteti nii 2005. aasta süütegude kui ka elatisega seotud süüteo eest.
- Apellant vaidlustas üleandmise ja High Courti (kõrge kohus) [...] 19. mai 2015. aasta otsuses (*sub nom* Minister for Justice and Equality

vs. AB [2015] IEHC 338) esitatud põhjustel keeldus High Court (kõrge kohus) tema üleandmiseks määrust tegemast.

- 28. oktoobril 2015 andis Miskolci apellatsioonikohus Encsi munitsipaalkohtule suunise kaaluda, kas tuleks määrata 2005. aasta süütegude uuesti läbivaatamine. Apellant oli palunud algatada asja uuesti läbivaatamise, kuid ei osalenud Miskolci apellatsioonikohtus peetud istungil.
 - 24. oktoobril 2016 jättis Encsi munitsipaalkohus asja uuesti läbivaatamise taotluse rahuldamata. Apellant ei ilmunud Encsi munitsipaalkohtu ette, kuid teda esindas tema enda määratud kaitsja.
 - Apellant kaebas Encsi munitsipaalkohtu otsuse edasi. Miskolci apellatsioonikohus vaatas apellatsioonkaebuse läbi 20. märtsil 2017. Apellant kohtusse ei ilmunud, kuid teda esindas tema enda määratud kaitsja. Menetlus lükati edasi 29. märtsile 2017, mil apellatsioonikohus teatas oma otsusest jätta uuesti läbivaatamise menetluse korraldamise taotlus rahuldamata.
 - Selle otsuse tulemusena muutus apellandi vangistus 2005. aasta süütegude eest – mille täitmisele pööramise määruse tegi Miskolci apellatsioonikohus 2012. aasta juunis – Ungari õiguse kohaselt jälle täidetavaks.
 - Seejärel tehti 27. juulil 2017 EVM, mis on kõne all käesolevas menetluses.
- 6 Eelotsusetaotlust esitava kohtu esialgne seisukoht on, et menetlus Miskolci apellatsioonikohtus, mille tulemusel mõisteti apellant süüdi elatisega seotud süüteo, mõisteti talle selle süüteo eest karistus ja tehti täitmismäärus ning mis toimus apellandi juuresolekuta, ei olnud kooskõlas [Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni] EIÕK artikliga 6. Praegu olemasoleva teabe põhjal ei ole võimalik teha järeldust, et apellant loobus oma õigusest osaleda selles menetluses. Samuti on eelotsusetaotlust esitav kohus esialgsel seisukohal, et kui menetlust Miskolci apellatsioonikohtus tuleks käsitada üleandmise mõistes „kohtuliku aruteluna, mille tulemusel otsus tehti“, ei ole artikli 4a / § 45 nõuded [...] täidetud. [...] apellatsioonkaebuse tegelik küsimus on see, kas sellised aspektid on üleandmise otsustamisel põhimõtteliselt asjakohased. Kui neid peetakse asjakohasteks, võib olla vaja korraldada täiendav uurimine enne lõplikku otsustamist, kas nende faktiliste asjaolude alusel tuleks üleandmisest tõepoolest keelduda.
- 7 Üleandmisest keeldumise kohta esitati mitu eri põhjendust ning High Court (kõrge kohus) lükkas need kõik tagasi. Eelotsusetaotlust esitav kohus on teatavad keeldumise põhjused apellatsioonimenetluses juba tagasi lükanud. Eelotsusetaotluse mõistes on asjakohased üksnes kaks omavahel seotud keeldumise alust:

- 1) Apellant väidab, et olukorras, kus talle mõistetud vangistus 2005. aasta süütegude eest (ehk karistus, mille täideviimiseks nõutakse tema üleandmist) on täidetav üksnes tema hilisema süüdimõistmise tõttu elatisega seotud süüteos, mille tulemusel tegi Miskolci apellatsioonikohtus omakorda 2012. aasta juunis täitmismääruse, kujutab selle süüdimõistmiseni ja täitmisele pööramise otsuseni viinud menetlus endast „kohtulikku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“, nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (2002/584/JSK) (edaspidi „raamotsus“) artikli 4a lõike 1 mõistes, mis on Iiri õiguses rakendatud 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seaduse §-ga 45. Apellant väidab, et selle alusel tuleks tema üleandmisest keelduda, kuna see menetlus, eeskätt täitmismääruse tegemisega lõppenud menetlus Miskolci apellatsioonikohtus, toimus tagaselja ja mitte ükski artikli 42 lõikes 1 / §-s 45 sätestatud tingimus ei ole kohaldatav.
- 2) Apellant väidab, et menetluses, mis lõppes tema süüdimõistmisega elatisega seotud süüteos ning täitmismääruse tegemisega, rikuti tema [õigust] õiglasele kohtumenetlusele, mis on tagatud EIÕK [...] artikliga 6. Kuna menetlus toimus tagaselja ja kuna on ilmselge, et apellandil ei ole tema üleandmise korral õigust uuesti läbivaatamise menetlusele ega edasikaebusele, mis võiks viia süüdimõistmiseni või täitmismääruse tühistamiseni, väidab apellant, et tema üleandmine EVM-i täitmiseks „rikuks jämedalt“ EIÕK artiklit 6 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 47 ja 48 ning et sellistel asjaoludel peab eelotsusetaotlust esitav kohus 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seaduse § 37 kohaselt üleandmisest keelduma.
- 8 Minister vaidlustab need põhjendused. Seoses punktiga 1 väidab minister, et 22. detsembri 2017. aasta otsusest kohtuasjas Samet Ardic, C-571[17] PPU, EU:C:2017:1026 (edaspidi „kohtuotsus Ardic“) nähtub selgelt, et menetlus, mis lõppes apellandi süüdimõistmisega elatisega seotud süüteos, ei kujutanud endast kohtulikku arutelu, mille tulemusel otsus tehti, artikli 4a / § 45 tähenduses; kohtulik arutelu nende sätete tähenduses oli kohtulik arutelu Borsod-Abaúj Zempléni maakohus, mille tulemusel tehti 19. aprilli 2007. aasta otsus. High Courti (kõrge kohus) kohtunik leidis, et selle otsuse puhul olid artikli 4a / § 45 nõuded täielikult täidetud. Miskolci apellatsioonikohtu 2012. aasta juunis tehtud täitmismäärus oli meede, mis puudutas vabadusekaotusliku karistuse täitmise meetodit ega mõjutanud apellandile 2005. aasta süütegudes süüdimõistmise tulemusel mõistetud vabadusekaotusliku karistuse „liiki või määra“. Seoses punktiga 2 väidab minister, et menetlus, mis lõppes apellandi süüdimõistmisega elatisega seotud süüteos ning sellele järgnenud täitmismääruse tegemisega, ei ole asjakohane otsustamisel, kas EVM-i täita või mitte. Isegi kui leidis aset artikli 6 rikkumine (ja minister ei mööna, et selline rikkumine oleks toimunud), kuuluvad kõik õiguskaitsevahendid vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtute pädevusse (ja [...] eelotsusetaotlust esitav kohus peaks eeldama, et apellandi üleandmise korral oleks tõhus õiguskaitsevahend talle kättesaadav) ning ükski selline rikkumine ei küündinud sellise raskusastmeni, mis annaks alust kalduda kõrvale raamotsuse üldisest põhimõttest, et vahistamismäärused tuleks täita.

Asjakohased õigusnormid

2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seadus (muudetud redaktsioonis)

- 9 Raamotsust rakendatakse Iiri õiguses 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seadusega (muudetud redaktsioonis) (edaspidi „2003. aasta seadus“).
- 10 2003. aasta seaduse §-s 45 kasutatakse võimalust, mis on liikmesriikidele antud artiklis 4a. Selles on sätestatud, et „[i]sikut ei anta käesoleva seaduse kohaselt üle, kui ta ei ole isiklikult osalenud menetluses, mille tulemusena mõisteti karistus või tehti kinnipidamismäärus, mille suhtes tehti Euroopa vahistamismäärus, välja arvatud juhul, kui Euroopa vahistamismääruses on ära toodud nõukogu raamotsusega 2009/299/JSK muudetud raamotsuse lisas oleva vahistamismääruse vormi punkti d alapunktides 2, 3 ja 4 nõutud andmed.“ Punktid 3.1a, 3.1b, 3.2 ja 3.3 vastavad artikli 4a punkti 1 alapunktidele a–d (§ 45 on täies mahus esitatud eelotsusetaotluse lisas).
- 11 2003. aasta seaduse § 37 lõikes 1 on (muu hulgas) sätestatud:
- „Isikut ei anta käesoleva seaduse kohaselt üle, kui:
- a) tema üleandmine oleks vastuolus riigi kohustustega, mis tulenevad i) konventsioonist või ii) konventsiooni protokollidest“

Harta

- 12 Harta artikli 47 teises lõigus on sätestatud:
- „Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. Igaühel peab olema võimalus saada nõu ja kaitset ning olla esindatud.“
- 13 Artikli 48 lõikes 2 on sätestatud:
- „Iga süüdistatava õigus kaitsele on tagatud.“

Raamotsus

- 14 Raamotsuse põhjenduses 12 on (muu hulgas) sätestatud, et raamotsus „austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 ja mis on kajastatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, eelkõige selle VI peatükis.“
- 15 Raamotsuse artiklis 4a (mis lisati raamotsuse 2009/299/JSK artikliga 2) on sätestatud:
- „Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib samuti keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult

kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti, välja arvatud kui Euroopa vahistamismääruses märgitakse, et kooskõlas vahistamismääruse teinud liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides määratletud täiendavate menetlusnõuetega

a) ja õigeaegselt

i) esitati asjakohasele isikule kohtukutse isiklikult ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus toimub kava kohaselt kohtulik arutelu, mille tulemusel asjaomane otsus tehti, või [...] muul viisil

ning

ii) teavitati asjaomast isikut sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui isik ei ilmu kohtulikule arutelule,

või

b) on asjaomane isik, olles kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, andnud volitused enda kohtulikul arutelul kaitsmiseks asjaomase isiku või riigi poolt määratud õigusnõustajale, kes teda kohtulikul arutelul ka kaitses,

[või]

c) ning pärast seda, kui asjaomasele isikule otsus kätte toimetati ning teda teavitati selgesõnaliselt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine:

i) teatas asjaomane isik selgesõnaliselt, et ta ei vaidlusta seda otsust,

või

ii) ei taotlenud asjaomane isik asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul

või

d) ei toimetatud asjaomasele isikule otsust isiklikult kätte, kuid

i) see toimetatakse talle isiklikult kätte viivitamatult pärast üleandmist ning teda teavitatakse selgesõnaliselt tema õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine,

ning

ii) teda teavitatakse ajavahemikust, mille jooksul peab ta taotlema asja uuesti läbivaatamist või kaebama otsuse edasi, nagu on esitatud asjaomasel Euroopa vahistamismääruses.“

Asjakohane kohtupraktika

- 16 Euroopa Kohus käsitles artiklit 4a kohtuotsuses *Ardic*. Seal leidis Euroopa Kohus, et kui isik on kuriteos süüdi mõistetud ja talle on mõistetud vabadusekaotuslik karistus, mis on seejärel jäetud teatavatel tingimustel osaliselt kohaldamata, tuleb mõistet „kohtulik arutelu, mille tulemusena otsus tehti“, artikli 4a tähenduses „tõlgendada nii, et see ei hõlma menetlust, mille käigus tühistatakse vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamine seetõttu, et katseajal ei järgitud peatamise tingimusi, kui niisuguse menetluse tulemusel tehtud otsusega ei muudeta algul mõistetud karistuse liiki ega määra“.
- 17 Iiri kohtud on korduvalt käsitlenud kriteeriume, mille alusel otsustada, kas üleandmisest tuleks keelduda põhjendusel, et see oleks vastuolus EIÕK artikliga 6. Kohtupraktikas rõhutatakse, et keeldumise künnis on kõrge. Kohtuotsuses *Minister for Justice vs. Stapleton* [2007] IESC 30, [2008] 1 IR 669, märkis Iirimaa kõrgeim kohus, et „täitva liikmesriigi kohtud peavad üleandmismääruse tegemise üle otsustamisel lähtuma eeldusest, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtud austavad [...] inimõigusi ja põhivabadusi, nagu on nõutud Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikes 1“ (punkt 70). Kohtuotsuses *Minister for Justice and Equality vs. Celmer* [2019] IESC 80, [2020] 1 ILRM 121 – kus vaidlus üleandmise üle tugines peamiselt harta artiklile 47 ja artikli 28 lõikele 2 – sõnastas Supreme Court (Iirimaa kõrgeim kohus) kriteeriumi selle põhjal, kas tagaotsitavat ähvardab oht, et rikutakse „tema põhiõiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemust“. Kohus tuletas selle kriteeriumi suurkoja 25. juuli 2018. aasta otsusest kohtuasjas *L.M., C-216/18 PPU*, EU:C:2018:586.
- 18 Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas rõhutatakse, et põhimõte, mis välistab tagaselja toimiva kohtuliku arutelu ja süüdimõistmise, on kinnistunud ja põhiolemuslik, välja arvatud juhul, kui sellega kaasneb õigus nõuda asja uuesti läbivaatamise menetlust: *Stoichkov vs. Bulgaaria*, (9808/02) 44 EHRR 14, *Sejdovic vs. Itaalia* (56581/00, 2006) ja *Othman vs. Ühendkuningriik* (8139/09) (2012) 55 EHRR 1. Lepinguosaliste kohustus tagada, et kriminaalasjas süüdistataval oleks õigus viibida kohtusaalis – kas algse menetluse või uuesti läbivaatamise menetluse ajal – „on üks artiklist 6 tulenevaid põhinõudeid“ (kohtuotsus *Sejdovic*, punkt 84). Kohtuotsuses *Othman* märkis Euroopa Inimõiguste Kohus, et „Euroopa Inimõiguste Kohtu väljakujunenud praktika näeb ette võimaluse erandkorras vaidlustada väljasaatmise või väljaandmise otsus artikli 6 alusel olukorras, kus tagaotsitav on väljaandmistootluse teinud riigis kohanud ilmselget ilmajätmist õigusemõistmisest või kui selleks on oht“ (punkt 258). Seejärel täheldas ta, et Euroopa Inimõiguste Kohus on märkinud, et „ilmselget ilmajätmist õigusemõistmisest võivad endast kujutada teatavad

ebaõigluse vormid“, sealhulgas „tagaselja süüdimõistmine, millele ei järgne võimalust taotleda süüdistuse põhjendatuse uuesti hindamist“ (punkt 259).

- 19 Iiri õiguse kohaselt „ei saa miski olla selgem kui põhimõte, et teostamaks õigusi, mis on tagatud Iiri põhiseaduse artikli 38 lõikega 1, mis lubab kriminaalasja kohtuliku arutamise „üksnes seadusega ettenähtud korras“, peab kuriteos süüdistatav teadma, millal ja kus kohtulik arutelu toimub.“ (O’ Brien vs. Coughlan [2016] IESC 4, [2018] 2 IR 270, punkt [6] [...]). Süüdistatava õigust osaleda tema suhtes toimivas menetluses ja seda jälgida on iseloomustatud „süüdistatava põhiseadusest tuleneva põhiõigusena, mida iga kohus kohustub kaitsma ja tagama“ (kohtunik Murphy sõnad kohtuotsuses Lawlor vs. Hogan [1993] ILRM 606, punkt 610). See õigus laieneb karistuse mõistmise istungitele ning samuti istungitele, mille tulemusel võidakse tingimisi kohaldamata jäetud karistus täitmisele pöörata ehk seda kohaldada. Kuid osalemise õigus ei ole absoluutne ja teatavatel piiratud asjaoludel võidakse sellest loobuda.
- 20 Viimaks tugines apellant veel kahele Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusele, Böhmer vs. Saksamaa (37568/97) (3. oktoober 2002) ja El Kaada vs. Saksamaa (2130/10) (12. november 2015), mis kinnitavad, et teatavatel asjaoludel on EIÕK artikkel 6 kohaldatav tingimisi kohaldamata jäetud karistuste täitmisele pööramisele. Kõigis neis otsustes leidis Euroopa Inimõiguste Kohus, et EIÕK artikli 6 lõikes 2 sätestatud süütuse presumptsiooni oli rikutud, kui põhjendusega, et kõnealune isik oli toime pannud uue kuriteo, pöörati tingimisi kohaldamata jäetud karistused täitmisele olukorras, kus see otsus tehti enne süü lõplikku kindlakstegemist artiklile 6 vastavas kohtulikus arutelus.

Eelotsusetaotluse alused

- 21 Eelotsusetaotlust esitav kohus on teinud üksikasjaliku otsuse selles menetluses (viide: [2021] IECA [...]2]10) ja veel ühes kaebuses, kus käsitletakse samalaadseid probleeme ja milles ta on samuti otsustanud esitada eelotsusetaotluse (Minister for Justice & Equality vs. Szamota [2021] IECA 109). Neis kohtuotsustes – ja eeskätt otsuses kohtuasjas Szamota – on üksikasjalikult esitatud põhjused, miks kohus leiab, et kaebuse üle otsustamiseks tuleb esitada eelotsusetaotlus. Nende kohtuotsuste koopiad on lisatud määrusele **lisade 1 ja 2** nime all.
- 22 Praeguse kohtuasja asjaolud erinevad kohtuasjast Ardic mitmes aspektis. Erinevalt kohtuasjast Ardic põhjustas apellandile 2005. aasta süütegude eest mõistetud vabadusekaotusliku karistuse (mis erinevalt olukorrast kohtuasjas Ardic jäeti algusest peale tingimisi kohaldamata) täitmisele pööramise tema hilisem süüdimõistmine elatisega seotud süüteo. Tundub, et just see süüdimõistmine avaldas otsustavat mõju apellandi varem tingimisi kohaldamata jäetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramisele. Teine erinevus on see, et erinevalt Samet Ardicust ei ole apellandil üleandmise korral õigust ärakuulamisele *ex post*. Elatisega seotud süüteo puhul on ta asja uuesti läbivaatamist juba taotlenud, kuid seda ei rahuldatud.

- 23 Kõigele vaatamata võib öelda, et täitmismäärus, mille Miskolci apellatsioonikohus otsuse kohta tegi, ei olnud midagi enam kui „otsus seoses varem mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramise või kohaldamisega“ ning et ei sellel otsusel ega apellandi süüdimõistmisel elatisega seotud süüteo olnud eesmärki ega mõju muuta talle 2005. aasta süütegudega seoses mõistetud vabadusekaotusliku karistuse liiki ega määra. Ehkki otsusel pöörata varasem tingimisi kohaldamata jäetud karistus täitmisele on asjaomasele isikule ilmselgelt märkimisväärsed tagajärjed, leiti kohtuotsuses *Ardic*, et mõistetud karistuse liiki või määra selline otsus ei mõjuta. Selle põhjal võiks järeldada, et ei ole oluline, milline on põhjustava otsuse täpne liik – olgu see siis otsus tühistada tingimisi vabastamine tingimisi vabastamise tingimuste rikkumise eest nagu kohtuasjas *Ardic* või otsus pöörata teise kriminaalkorras süüdimõistmise järel täitmisele varem tingimisi kohaldamata jäetud karistus.
- 24 Samal ajal leiab eelotsusetaotlust esitav kohus, et siin esitatud asjaolud on EIÖK artikliga 6 (ning harta artikliga 47 ja artikli 48 lõikega 2) seotud märksa tihedamalt kui kohtuasjas *Ardic*. 2005. aasta süütegude eest mõistetud vabadusekaotuslik karistus on täitmisele pööratav üksnes seetõttu, et apellant mõisteti tagaselja süüdi elatisega seotud süüteo ja talle mõisteti selle eest karistus. Vastasel juhul ei oleks olemas täidetavat vabadusekaotuslikku karistust, mille põhjal saaks teha üleandmismäärust EVM-i täitmiseks. Selles kontekstis väitis apellant, et täpselt nagu siinsed kohtud ei tunnustaks ega täidaks tagaselja tehtud otsust elatisega seotud süüteo (artikli 4a / § 45 sätete tõttu), ei tohiks nad seda süüdimõistvat otsust tunnustada ega täita ka selleks, et anda ta üle 2005. aasta süütegude eest.
- 25 Eeldusel, et artikkel 4a / § 45 oleks takistanud apellandi üleandmist elatisega seotud süüteo eest määratud karistuse kandmiseks, tunduks tavatu, [...] [kui ta] tuleks üle anda 2005. aasta süütegude eest mõistetud karistuse kandmiseks olukorras, kus see karistus on täitmisele pööratav üksnes [...] sellesama tagaselja süüdimõistmise tõttu.
- 26 Eelotsusetaotlust esitava kohtu hinnangul ei käsitle kohtuasjas *Ardic* vaadeldud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika, näiteks kohtuotsus *Boulois vs. Luksemburg*, päris sama teemat. Kohtuotsus *Boulois* ei puudutanud tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramist järgneva süüdimõistmise tõttu. Pigem puudutas see Luksemburgi vanglaameti otsuseid seoses lühiajalise väljasõidu, tingimusliku vabastamise ja vangi üleviimisega. Siin aga [...] ei ole kahtlust, et artikkel 6 on apellandi kohtumenetlusele, süüdimõistmisele ja karistuse määramisele elatisega seotud süüteo eest tõepoolest kohaldatav. Nagu juba märgitud, siis paistab, et see süüdimõistmine oli 2005. aasta süütegude eest apellandile mõistetud tingimisi kohaldamata jäetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramisel otsustava tähtsusega. Sisuliselt kutsus see süüdimõistmine esile karistuse täitmisele pööramise.
- 27 Neil asjaoludel näib eelotsusetaotlust esitavale kohtule mõeldav, et Miskolci apellatsioonikohtu tehtud täitmismäärus on nii tihedalt seotud süüdimõistmisega

elatisega seotud süüteo, et seda süüdimõistmist mõjutav EIÕK artikli 6 lõike 1 rikkumine peab mõjutama ka seda täitmismäärust. Ilmselt toetavad sellist väidet ka Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused kohtuasjades *Böhmer vs. Saksamaa* ja *El Kaada vs. Saksamaa*. Erinevalt kohtuotsusest *Boulois* ja muudest kohtuotsuses *Ardic* viidatud autoriteetsetest allikatest käsitlesid need otsused tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramist hilisema kuriteo toimepaneku alusel. Ehkki apellandi kohtuasjas erinesid faktilised asjaolud selle poolest, et kohtud tegid täitmismäärused sellise süü tuvastamise alusel, mis ei põhinenud kriminaalmenetluse järel tehtud lõplikul süüdimõistmisel – mis kujutas endast EIÕK artikli 6 lõike 2 rikkumist –, siis täpselt nagu olid täitmisele pööramise otsused kohtuasjades *Böhmer* ja *El Kaada* õigusvastased seetõttu, et nad mõlemad tuginesid süü tuvastamisele, mille puhul rikuti EIÕK artikli 6 lõiget 2, on ka siin täitmismäärus [...] õigusvastane seetõttu, et see tugines süü tuvastamisele – süüdimõistmisele elatisega seotud süüteo –, mille puhul rikuti EIÕK artikli 6 lõiget 1. Nii varasemas kui ka hilisemas kohtuasjas on ilmne, et „halbemus, mis [...] võrdub karistusega“ – algse süüdimõistmisega seoses mõistetud vanglakaristuse tingimuslikkuse tühistamine – on kohaldatud „uue kuriteo“ tulemusena (kohtuotsus *Böhmer*, punkt 66).

- 28 Seetõttu saab kohtuotsuseid *Böhmer* ja *El Kaada* tõlgendada nii, et need toetavad laiemat põhimõtet, mille kohaselt juhul, kui hilisema kuriteo toimepanemise eest taotletakse tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramist, peab täitmisele pööramise otsus põhinema sellisel süü tuvastamisel, mis on kooskõlas EIÕK artikliga 6.
- 29 Mittevastavuste raskusastmega seoses võib Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast välja lugeda, et isiku tagaselja süüdimõistmine ilma võimaluseta taotleda süüdistuse põhjendatuse uuesti hindamist võib endast sisuliselt kujutada „ilmselget ilmajätmist õigusemõistmisest“ ja [...] seega võib selle küsimuse väljaandmise (või üleandmise) otsusega seoses „erandjuhul“ artikli 6 alusel tõstatada. Seda seisukohta toetab artikkel 4a ise, andes vahistamismäärust täitvate liikmesriikide kohtutele sõnaselgelt õiguse keelduda üleandmisest olukorras, kus „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ (nagu seda väljendit on tõlgendatud), toimus tagaselja asjaoludel, mis kujutavad endast artikli 6 lõike 1 rikkumist. Tagaselja süüdimõistmist käsitletakse õigustatult tõsise asjana, mis puudutab kriminaalmenetluse elutähtsaid põhimõtteid ja põhiõigusi ning mis õigustab sedavõrd äärmuslikku sammu nagu üleandmisest keeldumine. Väärrib mainimist, et artikli 4a kohaldamisalasse kuuluvates asjades ei pea vahistamismäärust täitev liikmesriik jätma artikli 6 rikkumiste heastamist vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtutele.
- 30 Seoses raamotsuse artikli 4a lõike 1 kohaldamisalaga tundub eelotsusetaotlust esitavale kohtule, et ilmselt nõuab tagaotsitava artiklist 6 tulenevate õiguste (ning harta artiklitest 47 ja 48 tulenevate õiguste, mis on siin kohaldatavad seetõttu, et EVM-i käsitlev kord tuleneb liidu õigusest) sisuline kaitsmine sellistel asjaoludel nagu praegu, et „kohtulikku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“, tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab järgnevat kriminaalmenetlust, mille tulemusena mõisteti isik

süüdi, kui sellel süüdimõistmisel oli otsustav tähtsus sellise varasema tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramisel, millega seoses taotletakse üleandmist.

- 31 Ehkki see laiendaks artikli 4a lõike 1 mõistes asjasse puutuvate „otsuste“ ringi, ei kahjustaks ega õõnestaks see ilmselt Euroopa vahistamismääruse mehhanismi tõhusust olukorras, kus liikmesriigid peavad niikuinii oma kriminaalmenetlustes järgima EIÕK artikli 6 lõiget 1. Seetõttu ei tundu kohustus tuvastada, et tagaotsitav osales kohtulikult arutelul, mille tulemusena otsus tehti (ja ka otsuse kuulutamise istungil, kui see on asjakohane), või kui ta ei osalenud, siis et tema artiklist 6 tulenevad õigused olid tagatud, panevat vahistamismääruse teinud liikmesriigile liigset koormust olukorras, kus tingimisi kohaldamata jäetud karistus pööratakse täitmisele järgneva süüdimõistmise tõttu.
- 32 Praegustel asjaoludel ei saa eelotsusetaotlust esitav kohus nõuetekohaselt teha järeldust, nagu takistaks kohtuotsus Ardic üheselt apellandi üleandmisele esitatud vastuväidetega nõustumist, ning nende kahtluste tõttu ja arvestades nende küsimuste suurt tähtsust ning vajadust selguse ja kindluse järele seoses vahistamismäärusi teinud ja neid täitvate liikmesriikide kohustuste ulatusega sellises kontekstis, peab kohus asjakohaseks esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotlus.

Eelotsuse küsimused

- 33 Kohus esitab järgmised küsimused. Olenevalt vastusest esimesele küsimusele ei pruugi järgnevatele küsimustele vastamine olla vajalik.

1. a) *Kas olukorras, kus tagaotsitava üleandmist taotletakse sellise vabadusekaotusliku karistuse kandmiseks, mis jäeti algusest peale tingimisi kohaldamata, kuid mis hiljem pöörati täitmisele seoses tagaotsitava süüdimõistmisega uues kuriteos, ja olukorras, kus selle täitmismääruse tegi kohus, kes mõistis tagaotsitava selles uues kuriteos süüdi ja mõistis talle karistuse, kujutab uue süüdimõistmise ja täitmismääruseni viiv menetlus endast osa „kohtulikust arutelust, mille tulemusel otsus tehti“, nõukogu raamotsuse 2002/584/JSK artikli 4a lõike 1 tähenduses?*

b) *Kas küsimusele 1a antud vastuse puhul on asjakohane see, kas täitmismääruse teinud kohus oli seadusega kohustatud selle määruse tegema või oli tal sellise määruse tegemisel kaalutluspädevus?*

2. *Kas esimeses küsimuses kirjeldatud asjaoludel on vahistamismäärust täitval õigusasutusel õigus esitada päringuid selle kohta, kas teise süüdimõistmise ja täitmismääruseni viinud menetlus, mis viidi läbi ilma tagaotsitavata, toimus kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikliga 6, ja eelkõige selle kohta, kas tagaotsitava puudumine rikkus kaitseõigust ja/või tagaotsitava õigust õiglasele kohtupidamisele?*

3. a) Kas esimeses küsimuses kirjeldatud asjaoludel on vahistamismäärust täitval õigusasutusel juhul, kui ta on kindel selles, et teise süüdimõistmise ja täitmismääruseni viinud menetlus ei toimunud kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikliga 6, ja eelkõige selles, et tagaotsitava puudumine rikkus kaitseõigust ja/või tagaotsitava õigust õiglasele kohtupidamisele, õigus ja/või kohustus a) keelduda tagaotsitava üleandmisest põhjusel, et selline üleandmine oleks vastuolus konventsiooni artikliga 6 ja/või Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 ja artikli 48 lõikega 2, ja/või b) nõuda, et vahistamismääruse teinud õigusasutus esitaks üleandmise tingimusena kinnituse selle kohta, et tagaotsitaval on üleandmise korral õigus taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning õigus osaleda sellel kohtulik arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla täitmismääruse tühistamine?

b) Kas küsimuse 3a puhul kohaldatav kriteerium on see, kas tagaotsitava üleandmine rikuks tema põhiõigusi, mis tulenevad konventsiooni artiklist 6 ja/või harta artiklist 47 ja artikli 48 lõikest 2, ning kui see nii on, siis kas asjaolu, et teise süüdimõistmise ja täitmismääruseni viinud menetlus toimus tagaselja ja et tagaotsitava üleandmise korral ei oleks tal õigust taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata, on piisav, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võiks teha järelduse, et üleandmine rikuks nende õiguste olemust?

Viimased [märkused]

- 34 Apellatsioonkaebuse menetlemine peatatakse kuni Euroopa Liidu Kohtu otsuseni eelotsuse küsimuste kohta. Arvestades asjaolu, et apellant on praegu kautsjoni vastu vabastatud, ei pea kohus vajalikuks taotleda selle eelotsusetaotluse läbivaatamist kiir- või kiirendatud menetluse korras.

[...] [Kohtunikekogu allkirjad]

LISA – 2003. AASTA SEADUSE § 45

[...] Isikut ei anta käesoleva seaduse kohaselt üle [...], välja arvatud juhul, kui Euroopa vahistamismääruses on ära toodud raamotsuse [...] lisas oleva vahistamismääruse vormi punkti d alapunktides 2, 3 ja 4 nõutud andmed, nagu on ära toodud selles paragrahvis olevas tabelis.

TABEL

d) Märkida, kas isik ilmus isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti:

1. Jah, isik ilmus isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti.
2. Ei, isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti.

3. Kui te märgistate punkti 2 all oleva lahtri, palun kinnitage ühte järgmisest:

3.1a. asjaomasele isikule esitati ... (päev/kuu/aasta) isiklikult kohtukutse ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus pidi kava kohaselt toimuma kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti, ja teda teavitati sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui isik ei ilmu kohtulikule arutelule,

3.1b. asjaomasele isikule ei esitatud kohtukutset isiklikult, vaid ta sai tegelikult muul viisil ametliku teabe selle kohta, millal ja kus pidi kava kohaselt toimuma kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti, sellisel viisil, et ühemõtteliselt tehti kindlaks, et ta oli kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, ja teda teavitati sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui ta ei ilmu kohtulikule arutelule,

VÕI

3.2. asjaomane isik, olles kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, on andnud volitused enda kohtulikul arutelul kaitsmiseks asjaomase isiku või riigi poolt määratud õigusnõustajale, kes teda kohtulikul arutelul ka kaitses,

VÕI

3.3. asjaomasele isikule toimetati otsus kätte ... (päev/kuu/aasta) ning teda teavitati sõnaselgelt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine, ning

asjaomane isik teatas sõnaselgelt, et ta ei vaidlusta seda otsust,

VÕI

asjaomane isik ei taotlenud asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul,

VÕI

3.4. asjaomasele isikule ei toimetatud otsust isiklikult kätte, kuid:

– asjaomasele isikule toimetatakse otsus isiklikult kätte viivitamatult pärast üleandmist ning

– otsuse kättetoimetamisel teavitatakse asjaomast isikut sõnaselgelt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine, ning

– asjaomast isikut teavitatakse ajavahemikust, mille jooksul ta peab taotlema asja uuesti läbivaatamist või kaebama otsuse edasi ning mille kestus on ... päeva.

4. Kui märgistate punkti 3.1b, 3.2 või 3.3 all oleva lahtri, palun esitage teave selle kohta, kuidas asjaomane tingimus on täidetud.“

TÖÖDOKUMENT